

ژاپن و آسیا JAPAN AND ASIA

نوشتار زیر ترجمه عملی است که در مجله اکونومیست (شماره ۲۸ - ۲۲ آوریل ۱۹۹۵) به چاپ رسیده است.

این تحلیل، موفقیت اقتصاد کنونی ژاپن را که درگیر جنگ اقتصادی خاموشی با غرب از به ویژه آمریکا است، مورد بررسی قرار داده و می‌پندرد که این کشور، دست کم در کوتاه مدت، به برنده‌های خود را با اقتصاد کشورهای آسیایی مستحکم خواهد کرد.

اما گمانی است که به نظر می‌رسد این سودها، پاره‌ای از آرزوهای ژاپن را برآورده نکند. چنانچه تحلیلی اقتصادی کنج‌کننده و آنها را انوری، حتی اگر این بداند است، از جنبه‌های اقتصادی که به نظر می‌رسد رشد و توسعه اقتصادی در آسیا به سزای این زمین آن چنان است که به اقتصاد ژاپن و سایر کشورهای آسیایی و با دراختیار آسیایی و شتابنده خواهد شد.

طبقه‌بندی شده است. خود این نکات هر یک را از لحاظ توسعه و تکامل خواهد کرد.

به سوی آسیا سرازیر شده است و عده‌ای فکر می‌کنند که سهم ژاپن در آسیا از این بابت در آینده نیز به میزان قابل توجهی افزایش خواهد یافت.

یک بررسی که بوسیله بانک واردات و صادرات ژاپن انجام شده است نشان می‌دهد که در سه سال آتی، سه چهارم سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی جدید ژاپن، به آسیا اختصاص خواهد یافت.

بدین ترتیب اولین فرضیه پشتیبان تمایل ژاپن به آسیا شکل می‌گیرد؛ یعنی هرچه بین بیشتر قوی شود، کارخانه‌های ژاپنی بیشتری در آسیا تأسیس خواهند شد. با این حال، چنین ارتباطی بین تقویت ین و تأسیس کارخانجات در خارج، و به ویژه آسیا همواره امری

حتی محسوب نمی‌شود. به عنوان مثال باید یادآور شد تا همین اواخر افزایش قدرت برابری ین به گسترش سرمایه‌گذاری ژاپنی در نقاطی بسیار دور از ژاپن می‌انجامید. پنج سال پس از ۱۹۸۵، هنگامی که ارزش ین به سرعت بالا رفت، تقریباً دو سوم سرمایه‌گذاری مستقیم ژاپن به آمریکا و اروپا سرازیر شد و تنها یک دهم به آسیا اختصاص یافت. اکنون نیز دلیلی وجود ندارد که منافع ژاپن در آسیا در عوض افزایش، به سطح قدیم خود نزول نکند.

طرفداران اندیشه تمایل ژاپن به آسیا معتقدند که سرمایه‌گذاری این کشور در منطقه آسیا به این دلیل افزایش یافته که رشد اقتصادی در آنجا بسیار چشمگیر و سریع بوده است. با این حال، بعضی از گرایش‌های مشتاقانه ژاپن به آسیا را باید با سوه‌ظن نگریست زیرا این گرایش‌های ماندگار به نظر نمی‌رسند. بررسی‌های سالانه بانک صادرات و واردات ژاپن نشان می‌دهد که برای شرکتهای ژاپنی محبوبترین کشور آسیایی برای سرمایه‌گذاری، چین می‌باشد. اما اطمینان به چین بسیار شکننده است. زیرا این کشور پهناور و پرجمعیت را حکومتی متمرکز (و با معیارهای غربی خودکامه) اداره می‌کند که ممکن است روزی زمام امور را از دست بدهد. علاوه بر آن، هیچ قانون معتبری در مورد حراست از پول سرمایه‌گذاران خارجی در چین وجود ندارد.

حتی بدون در نظر گرفتن چین، آسیا سهم رو به رشد آواهی از سرمایه‌گذاری مستقیم ژاپن را به خود جلب کرده است. یعنی در نیمه اول سال ۱۹۹۰ سهم سرمایه‌گذاری مستقیم ژاپن از ۱۱٪ (در سالهای ۱۹۸۵ تا ۱۹۸۹) به ۱۵ درصد رسید. این افزایش بیشتر ناشی از سرخوردگی شدید سرمایه‌گذاران ژاپنی در بازار اروپا و

ضرب‌المثل (غوره نشده مریز شده‌اند) در اجرای هدفهای خود شتاب‌زده عمل می‌کنند، چنین تصور می‌شود که این اتحادیه‌ها باید بپذیرند استحاله بازار و اقتصاد آسیا در تجارت آمریکا و اروپا یا کندی و بدون تشنج عملی شود.

اما نباید این نکته را هم از نظر دور داشت که هنگامی که یک اندیشه‌خامه‌پسند می‌رود تا به صورت یک اصل منطقی و غیر قابل تردید درآید و بپذیرفته شود، زمان آن فرا می‌رسد که آترابه زیر سؤال ببریم و اندیشه پیوند ژاپن با آسیا نیز از همین گروه تفکرات است.

خیلی زودتر از آنکه اکثر مردم انتظار می‌کنند، این پیوندها رو به سستی خواهد گذاشت، دلیل تضعیف این پیوندها نیز این است که یکپارچگی اقتصاد ژاپن با آسیا، و با به عبارت دیگر استحاله بازار آسیا در اقتصاد ژاپن با کندی انجام می‌شود و نیز این یکپارچگی، ضرورتاً ژاپن را به جایتداری از آسیا در اختلافات جهانی و نخواهد داشت. در واقع ممکن است عکس آن نیز رخ دهد؛ یعنی سهم روزافزون ژاپن در بازار منطقه آسیا ممکن است کشمکش این کشور با سایر قدرتهای آسیایی را در پی داشته باشد.

ژاپن و هالیوود

با الگوی سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی ژاپن شروع می‌کنیم. هر اندازه ین قوی‌تر باشد، فشار بیشتری بر شرکتهای ژاپنی وارد می‌شود تا صنایع خود را به پایگاههای ارزانتری در ماورای بحار مستقل کنند؛ [تا قادر باشند از نیروی کار ارزان محلی استفاده کنند] از سال ۱۹۹۲ تقریباً یک پنجم سرمایه‌گذاری مستقیم ژاپن

طی هفته‌های اخیر به دنبال هر جهشی که در قیمت ین حاصل می‌شود این بحث نوین بیشتر دامنه می‌گیرد که ژاپن با حرکتی توقف‌ناپذیر به سوی آسیا متمایل می‌شود، خود را در «قلمروی سیطره ین» بیشتر محصور می‌کند و از غرب فاصله می‌گیرد.

این بحث از یک سو به رشد سرمایه‌داری ژاپن و روابط بازرگانی این کشور با آسیا نظر دارد و از سوی دیگر این نکته را مطرح می‌کند که الگوی دیپلماسی ژاپن، و حتی تصویری که این کشور از خود ارائه می‌دهد، نیز در حال دگرگون شدن است. مطرح‌کنندگان نظریه بالا همچنین بر این نکته اتفاق نظر دارند که اهمیت آسیا برای ژاپن مداوماً بیشتر می‌شود و ژاپن آماده است که در برابر آمریکا از آسیا حمایت کند و مسائل حقوق بشر و تجارت را از زاویه‌ای متفاوت با زاویه دید آمریکا بنگرد.

بدین ترتیب، گفته می‌شود که ژاپن آماده است خیلی سریع بر سیطره خودکامگان در چین و میانمار (برمه) چشم بیوشتد و با آن دسته از کشورهای آسیایی که تجارت آزاد را سیاستی غلط برای کشورهای در حال توسعه می‌دانند، ابراز همدردی کند. به نظر طرفداران این بحث، ژاپن عمیقاً با آسیایی‌ها هم ذات‌پنداری می‌کند و می‌فهمد که چرا آسیایی‌ها می‌کوشند خود را از قید دنباله‌روی یک قرن‌شان از آمریکا و اروپا، رها کنند.

به نظر آنان کوشش‌های بی‌وقفه برای تشکیل بلوک‌های تجاری منطقه‌ای مانند سازمان تجارت آزاد آمریکای شمالی (نفتا) و اتحادیه اروپا به ایجاد یک خط حایل بین اعضای این بلوک‌ها با ژاپن منجر می‌شود. از آنجا که هم موافقتنامه نفتا و هم اتحادیه اروپا به مصداق

آمریکا است تا اشتیاق شدید آنها به حضور بیشتر در بازار آسیا. از بررسی‌های رسمی در مورد تولیدکنندگان ژاپنی چنین برمی آید که شعب آسیایی شرکت‌های ژاپنی از ۱۹۸۵ تا ماه مارس ۱۹۹۲ سالانه حدود چهار درصد سود ناخالص بدست می آورند در حالی که شعب آمریکایی شرکت‌های مذکور در همان سالها سود ناخالص ناچیزی نزدیک به صفر بدست می آوردند و شعب اروپایی همان شرکتها در همان فاصله زمانی نیز ضری حدود یک درصد بازگشت سرمایه را تجربه کردند.

در نتیجه، شش شرکت‌های رکودزده (recession-battered) ژاپنی در خارج از آسیا سرمایه‌گذاری خود را کاهش می دهند. بدین ترتیب شرکت ماتسوشیتا، شرکت تولیدکننده کالاهای مصرفی الکترونیک بیشتر سهام خود را در شرکت ام سی ای (MCA) تهیه کننده دو فیلم پرفروش فهرست شبندلر و یازک زوراسیک می فروشد. یادآوری می شود که شرکت ماتسوشیتا پنج سال پیش با عرضه فراوان سهام ام سی ای را خرید. این عقب نشینی‌ها از جانب شرکت‌های ژاپنی باعث می شود که آمارها افزایشی در سهم سرمایه‌گذاری ژاپنی‌ها در آسیا را نشان بدهند. اگر قدر مطلق جریان سرمایه ژاپن به آسیا را در نظر بگیریم هنوز به اوج خود در اواخر ۱۹۸۹ نرسیده است.

بنابراین، رشد سریع اقتصادی آسیا در واقع عامل اصلی به جریان افتادن سیل آسا و ناگهانی سرمایه‌های ژاپنی به سوی آسیا نبوده است. شاید جریان مذکور هنگامی شتاب گیرد که اقتصاد ژاپن نهایتاً دوران نقاهت را پشت سر بگذارد. اما برای کارخانه‌هایی که ژاپن در گوشه و کنار آسیا برپا می کند تا کالاهای اساسی تولید کنند، محدودیت‌هایی وجود دارد. مواخاها انديشه تمايل ژاپن به آسیا تا کید دارند که تولیدکنندگان ژاپنی هنوز تنها هفت درصد از محصولات خود را در خارج از ژاپن تولید می کنند در حالی که شرکت‌های آمریکایی بیست و پنج درصد از تولیدات خود را در بیرون از مرزهای آمریکا

می سازند، و بنابراین نتیجه می گیرند برای توسعه شرکت‌های ژاپنی در آسیا جا فراوان است. اما باید بگوئیم این مقایسه و این نتیجه گیری گمراه کننده است.

یک دلیل سهم اندک تولید شرکت‌های ژاپنی در خارج از این کشور ناشی از کوچکی شرکت‌های تولیدکننده است که فاقد منابع مالی کافی برای توسعه در ماورای بحار هستند. از سوی دیگر، شرکت‌های بزرگ ژاپنی، به ویژه آنها که در صنایع مورد علاقه آسیایی‌ها فعال هستند، از سالها قبل در سراسر جهان پراکنده شده‌اند. بر طبق بررسی بانک صادرات و واردات ژاپن شرکت‌های الکتریکی ژاپنی دارای شعب خارجی، هم

اکنون هیجده درصد از خط موتاز و بیست و سه درصد از بخش تولید لوازم یدکی خود را به خارج از کشور منتقل کرده‌اند. کارشناسان بانک مذکور انتظار دارند ظرف سه سال آینده این ارقام سیر صعودی داشته باشد. اما کمی بعد از این دوران سه ساله، سرمایه‌گذاری مستقیم ژاپن در آسیا به حد اشباع خود نزدیک می شود. وانگهی، همانطور که سرمایه‌گذاری‌های ژاپن در آسیا به اشباع نزدیک می شود، اهمیت این نوع سرمایه‌گذاری در جهان بینی ژاپنی به دلیل تحولاتی ظریف و پیچیده که رخ خواهد داد، تغییر می کند در سالهای نخست تأسیس یک کارخانه جدید در خارج، مکانیسم تبادل نیروی انسانی، به محیط کار جنب و

پیچیده و پیشرفته‌ای ارتزاق کند. از این رو است که در علوم کاربردی، خود را به آب و آتش می زند، در زمینه بازاریابی از آخرین دست‌آورد‌های علوم انسانی بهره می جوید و توانائی خود را برای تولید و طراحی نرم افزار یا ابزارهای مالی تا سر حد امکان افزایش می دهد. ژاپن برای آنکه در رشته‌های مغز بر (فکس بر) (brain-intensire) پیشرفت کند و به پیش بتازد، نیاز دارد که جزئی از نظام تبادل اندیشه‌ها در سطح بین‌المللی باشد که عمدتاً در جهان ثروتمند انگلیسی زبان متمرکز است؛ بنابراین آمریکا و اروپا کانون توجه ژاپن خواهد بود.

پیچیدگی تارهای تجارت

درست همانطور که گرایش سرمایه‌گذاری‌های خارجی ژاپن دیدگاهی گمراه کننده از آینده اقتصادی این کشور ارائه می دهد، روند اخیر تجارت ژاپن نیز ما را به سرمزمل مقصود مورد نظر اصلی ژاپن نمی رساند. با نگاهی به تجارت ژاپن در دهه گذشته، گرایش ژاپن به آسیا عمیق و محکم به نظر می رسد. تا سال ۱۹۸۵ ژاپن به آمریکا یک سوم آسیا کالا صادر کرده بود.

این روزها ژاپن به آسیا یک چهارم آمریکا کالا صادر می کند و تقریباً سه برابر آسیا به اروپا جنس می فروشد. این پرسش مطرح می شود که این گرایش تا چه مدتی ادامه خواهد یافت.

افزایش صادرات ژاپن به آسیا ناشی از تغییرات ساختاری است. همانطور که بن قوی، تولیدکنندگان ژاپنی را به سرمایه‌گذاری در خارج از کشور ترغیب می کند، سهم کالاهای مصرفی در بازار صادراتی ژاپن از ۳۱ درصد در ۱۹۸۵ به ۲۰ درصد در سال گذشته کاهش یافت.

هم اکنون اتومبیل‌ها و ویدئوهای ژاپنی تنها توسط ثروتمندان غربی خریداری می شود. از سوی دیگر، اکثر کارخانجات سودآور ژاپنی در آسیا استقرار یافته‌اند. اغلب این کارخانجات از ماشین‌آلاتی انباشته شده‌اند که توسط شرکت صادر در ژاپن تأمین شده است. در نتیجه، کالاهای سرمایه‌ای، از جمله لوازم تولید و یدکی

به عنوان سهم صادرات ژاپن از ۴۷ درصد در سال ۱۹۸۵ به ۶۰ درصد در سال گذشته افزایش یافت. اما این گرایش، همراه با نزدیکی بازار آسیا به حد اشباع سیر نزولی خواهد یافت. هنگامی که کارخانه‌ای جدید برپا می گردد از اشتهاش برای ماشین‌آلات جدید کاسته می شود و به موازات مستهلک شدن کارخانه، مدیران آن می‌کوشند لوازم یدکی ماشین آلات را از بازار محلی تأمین کنند و نه از ژاپن.

بنابراین رشد سریع صادرات ژاپن به آسیا به احتمال قوی دیری نخواهد پایید. برعکس واردات ژاپن از آسیا که از ۱۹۸۵ به این سو ۱۵۰ درصد افزایش داشته است به

جوش می بخشد، یعنی نه تنها مدیران بلکه کارگران بقیه چرکین نیز از شرکت مادر در ژاپن می آیند تا نیروی انسانی محلی را آموزش دهند. با گذشت زمان، مدیران محلی بسا حقوق کمتر جایگزین مدیران ژاپنی با حقوق‌های بالا می شوند. بدون شک بر روی کاغذ میزان سرمایه‌گذاری ژاپنی‌ها در آسیا رو به رشد خواهد گذاشت اما به احتمال زیاد، هم‌دلی و همکاری ژاپن با سایر کشورهای آسیایی دیری نخواهد پایید.

برعکس، حضور بازرگانی ژاپن در آمریکا هنوز تا نقطه اشباع بسیار فاصله دارد. با خروج تولیدکنندگان کالاهای اساسی از ژاپن، این کشور می‌کوشد به طریق

نحو قابل ملاحظه‌ای ماندنی تر به نظر می‌آید. افزایش واردات از آسیا به این دلیل است که ژاپن در بازار داخلی، تدریجی تر از بازار صادراتی با این قوی خود را تنظیم و هماهنگ می‌کند. شرکت‌های ژاپنی در ساختن کارخانه در خارج از ژاپن هیچ وقتی را تلف نکردند. تولیدکنندگان در ژاپن چندان تمایلی ندارند که ارتباط مالی خود را با کسانی قطع کنند که سالها با آنها کار می‌کردند و داد و ستد داشتند و جزء فروشان نیز در رها کردن عمده فروشان و جستجوی منابع خارجی اصرار دارند. علاوه بر این، در چند زمینه، از جمله کشاورزی، مقررات واردات را محدود می‌کند.

چنین عواملی به این معنی است که افزایش ارزش ین در فاصله سالهای ۱۹۸۵ تا ۱۹۸۸ با سقوط واردات همراه بوده و سهم واردات در تولید ناخالص ملی از ۹/۶ درصد به ۶/۴ درصد رسیده است. شرکت‌های ژاپنی از

ممکن است به تورم داخلی دامن بزنند. سی اچ کوان (C.H. Kwan) اقتصاددان مرکز پژوهشی نومیورا (در توکیو) با مقایسه سنگاپور و هنگ‌کنگ این نکته را مشخص می‌کند. هنگ‌کنگ با پیوند محکم با دلار از سال ۱۹۹۰ از تورم حدود ۹/۶ درصد رنج برده است. اما سنگاپور که به سیاست قابل انعطاف نرخ تبدیل عمل کرده است در مدت پنج سال گذشته تورم را در حد ۳ درصد نگهداشته است. به نظر می‌رسد که سایر کشورهای آسیایی متوجه این پدیده شده‌اند. سال گذشته کره جنوبی ارزش ون (Won) در برابر دلار را افزایش داده است تا تورم را مهار کند. تایلند نیز ممکن است در سید ارزهای خود تجدید نظر کند تا اتکالی خود را به دلار کاهش دهد و به ین ژاپن بیشتر متکی باشد. در حال حاضر سید ارزی تایلند تا هشتاد درصد به دلار آمریکا متکی است.

در سه سال آینده سرمایه‌گذاری ژاپن در آسیا افزایش خواهد یافت

سود ناخالص و هزینه‌های خود کاستند تا با چالش‌های خارجی مقابله کنند. اما اکنون، این تاکنیک‌ها دیگر مستعمل و کم‌رنگ شده‌اند. از زمانی که مجدداً ارزش ین در ۱۹۹۲ رو به افزایش نهاد، سهم واردات در رشد ناخالص ملی در حول و حوش ۶ درصد متوقف ماند. این توقف به این معنی است که سقوط در قیمت‌های واردات ناشی از ین قوی با افزایش حجم واردات متعادل شده است.

هرچند تأثیر افزایش ارزش ین بر واردات، کمی دیر خودتمانی کرده است - بخصوص بخاطر روابط کاهلبازی و اداری - اما کم‌کم اثرات خود را بروز می‌دهد. از این اثرات همراه با کاهش صادرات به آسیا چنین نتیجه‌گیری می‌شود که مازاد تجاری ژاپن با منطقه آسیا سیر نزولی خواهد داشت و عاقبت محو خواهد شد.

دارائی‌های مسدود شده

برخوردهای تجاری آتی ژاپن با آمریکا ممکن است با گرایش‌های جنبی دیگری که به نظر نزدیکی ژاپن با آسیا می‌آید، شتاب گیرد. این برخوردها بر اثر افزایش ارزش ین و ظهور «قلمروی سیطره ین» بروز می‌کند. تا این لحظه، کشورهای آسیایی ارزهای خود را با دلار پیوند داده‌اند. پیوند پول داخلی با دلار بخصوص در مورد هنگ‌کنگ بسیار مشهود می‌باشد و در سایر کشورها کم و بیش کم‌رنگ‌تر است. اما سقوط دلار، کشورهای پیشرفته آسیایی را به تجدید نظر و داشته است. برای کشور فقیری مانند اندونزی، پیوند با دلاری که دائماً رو به تنزل است شاید برای صادرات مفید باشد، اما در کشورهای ثروتمندتر آسیایی که هم اکنون با تمام ظرفیت کار می‌کنند، افزایش تقاضا برای صادرات

با نزدیک شدن ارزهای آسیایی به پول ژاپن، شرکت‌های آسیایی بیشتر تجارت خود را با ین انجام خواهند داد. به ویژه هنگامی که با طرفهای ژاپنی سرو کار دارند. اما بدین ترتیب قدرت و سیاستهای ژاپن در آسیا در «قلمروی سیطره ین» چندان دگرگون نخواهد شد. شاید طرفداران قدرت ژاپن در آسیا موافق نباشند اما به نظر ما [نویسنده اکنون میست] از دیدگاه موقعیت ژاپن جنبه سوم بین‌المللی شدن ین ژاپن بیش از جنبه‌های دیگر اهمیت دارد. و آن افزایش قدرت اعتباردهی ین است.

از ۱۹۸۵، ژاپن بزرگترین تسویه‌ده جهان بوده است. سال گذشته خارجیان مقروض به ژاپن ۴۱ میلیارد دلار بهره و سود سهام به این کشور پرداخت کردند. این مبلغ معادل ۳۰ درصد مازاد تجاری ژاپن در همان سال بود. خوشبختانه از نظر خارجیان مقروض، قسمت اعظم قروض دریافتی از ژاپن به دلار بوده و لذا افزایش بهای ین تأثیری بر میزان بدهی آنها نخواهد داشت. از سوی دیگر، بستن کارخان ژاپنی از سقوط درآمد سرمایه‌گذاری ناشی از افزایش ارزش ین رنج می‌برند. با کمال تعجب مشاهده می‌شود که ژاپنی‌ها از این وضع به ستوه آمده‌اند. شرکت‌های بیمه و بانک‌های ژاپنی بیشتر مشتاق هستند که به ین قرض بدهند تا هر ارز محکم دیگر. مهم‌ترین شاهد این مدعا در بازار اوراق بهادار بین‌المللی مشاهده می‌شود که در آنجا بطور فزاینده‌ای، اوراق بهادار اروپایی به ین بدل می‌گردند. سال گذشته دولتهای غیرژاپنی به ارزش ۵/۶ تریلیون ین اوراق بهادار اروپایی صادر کردند در حالی که در فاصله سالهای ۱۹۹۱ تا ۱۹۹۳ سالانه ۱/۸ تریلیون ین اوراق بهادار اروپایی صادر می‌شد. برای اولین بار، اوراق بهادار اروپایی بیشتری به

ین بدل شد تا به مارک آلمان، (هر چند اوراق قرضه دلاری هنوز رایج‌ترین است).

با افزایش استقرار ین، ین قوی ژاپن بر دوش بدهکاران خارجی سنگینی می‌کند. این وضع ژاپن را با مخاطراتی روبرو خواهد کرد. شاید بسیاری از بدهکاران به تعهدات خود عمل نکنند و به موقع بدهی‌های خود را نپردازند. البته احتمال دارد ژاپن با تشویق واردات بیشتر با افزایش قیمت ین مقابله کند.

به هر حال، ژاپن از شانس اجتناب از تنش با آسیا برخوردار خواهد بود. اگر ژاپن درهای خود را به روی واردات بگشاید، شرکت‌های ضعیف ژاپنی متضرر می‌شوند و بنابراین تنش‌های تجاری ایجاد می‌گردد.

اگر درهای ژاپن بسته بماند، این امکان وجود دارد که بسیاری از بدهکاران آسیایی بدهی‌های خود را به موقع پرداخت نکنند. اگر «قلمرو سیطره ین» شکل گیرد، شرکت‌های آسیایی بیشتر بر مبنای ین استقرار خواهند کرد و بانک‌های سرمایه‌گذار ژاپن نیز که در بیمه کردن (پذیره نویسی) اوراق بهادار ین، از یک مزیت طبیعی برخوردار هستند، پرداخت وام به مشتریان آسیایی را در اولویت اول قرار خواهند داد. اما گذشته ژاپن در معامله با دولتهای آسیایی نشان می‌دهد که دولت‌های ملبکورتها ۴۰ درصد قرض دراز مدت خود را به ین پرداخت می‌کنند و این وضع برای ایجاد هماهنگی بین ژاپن و آسیا کافی نیست. بلکه برعکس، افزایش ارزش ین فیلیپین را واداشت تا از ژاپن تقاضای تسطیح مجدد قروض خود را بکند و مالزی، اندونزی و چین نیز گله‌مند هستند که باید ژاپن به خاطر افزایش قیمت پول خود تاوان بپردازد.

نیمه دوم تصویر

رشد سرمایه‌گذاری ژاپن در آسیا و تجارت این کشور با این قاره پهناور در کنار تشکیل «قلمروی سیطره ین» ممکن است به کشمکش بیشتر بین ژاپن و آسیا بیانجامد. از یک سو کارگران ژاپنی با سیل واردات به ژاپن مخالفت می‌کنند و از سوی دیگر بانکداران و شرکت‌های بیمه پذیره‌نویس ژاپنی از بدحسابی و تعویق پرداخت بدهی‌های کشورهای آسیایی گله‌مند هستند. و هنگامی که روند سرمایه‌گذاری در تولید در قاره آسیا به رکود برسد، مدیران ژاپنی شکارگاه خود را به آزمایشگاهها و مدارس بازرگانی اروپا و آمریکا منتقل می‌کنند.

همراه با متمایل شدن منافع ژاپن به سوی غرب، بحث «ارزشهای آسیایی» به احتمال قوی کم‌رنگ خواهد شد. بسیاری از این ارزشها از جمله احترام به کهنسالان و تأکید بر نظم اجتماعی به جای آزادی‌های فردی - که الزاماً ارزش‌های آسیایی نیستند و در هر جامعه توسعه یافته‌ای در جهان یافت می‌شوند - از بین خواهند رفت. تنها تفاوت کشورهای پیشرفته و توسعه یافته آسیایی با کشورهای توسعه یافته غربی در این است که آسیایی‌ها فکر می‌کنند بخاطر موفقیت بسیار

پشمگیرشان در عرصه اقتصادی قادر خواهند بود ارزشهای آسیائی خود را هم حفظ کنند که این خیالی باطل است.

یادآور می‌شویم که ژاپن با بخاطر داشتن گذشته توسعه نیافته خود کاستی‌های آسیائیش را تحمل می‌کند در حالی که غربی‌ها نسبت به این کاستی‌ها از موضعی تهاجمی برخورد می‌کنند. قسمت اعظم ژاپن مستبدانه اداره می‌شود اما کم‌کم گرایشات دموکراتیک در آن ریشه می‌گیرد. بخش اعظم آسیا از تولید ملی در برابر واردات حمایت می‌کند و ژاپن هم پیرو چنین نگرشی است. نباید فراموش کرد که عادات کهن به دشواری دگرگون می‌شوند.

ژاپن به عنوان یک تازه وارد در میان کشورهای صنعتی درجه اول جهان نسبت به کشورهای جوان سال در حال توسعه آسیائی احساس همدردی می‌کند. کازولو اوگورا، سفیر ژاپن در ویتنام اظهار می‌دارد اگر غرب می‌خواهد قدرت‌های اقتصادی رو به رشد آسیا در جهان نقش مسؤله‌تری ایفا کنند، باید آماده گوش کردن به عقاید آسیائی باشند.

این نوع تساهل توأم با فرصت‌طلبی اقتصادی انگیزه اصلی ژاپن در چالش‌های اخیرش با آمریکا است. ژاپن تنها یکسال پس از کشتار میدان تیان آن من در پکن کمک‌های خود را به چین از سر گرفت. ژاپن تحریم

آمریکا علیه ویتنام را خیلی زود نقض کرد. اخیراً با جمهوری میانمار (برمه) و سران نظامی آن معاملاتی سودآور انجام داده است، همچنین با پیشنهاد مالزی در مورد ایجاد پیمان منطقه و طرد آمریکا از بازار آسیای جنوب شرقی با خوشروئی برخورد می‌کند.

عموماً ژاپن از پشتیبانی مستقیم و آشکار انتقاد آمریکا و اروپا از چین به خاطر سیاست حمایت از تولید داخلی‌اش، اجتناب می‌کند.

اما واقعیت این است که ژاپن علی‌رغم خطراتی که از توسعه نیافتگی گذشته‌اش دارد پیک کشور ثروتمند است. پول، شهرنشینی و رفاه می‌آورد، سفر و آموزش همگانی را تسهیل می‌کند، این دو قهراً ارزش‌های آسیائی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. ژاپنی‌های جوان چون گذشته به کنسولان احترام نمی‌گذارند، خانوادگی‌های گسترده به خانواده‌های هسته‌ای بدل می‌شوند، جرم و جنایت سازمان یافته اوج می‌گیرد.

خلاصه کلام، جامعه ژاپن به طریقی تکامل می‌یابد که با غرب و ارزش‌های غربی تقاضم و هم ذات پنداری بیابد. منافع امنیتی ژاپن هم غربی می‌شود. پس از پایان جنگ سرد، بعضی از ژاپنی‌ها به سرعت و شتاب‌زده نتیجه گرفتند که دیگر نیازی به نگاه به قدرت آمریکا ندارند و می‌توانند با خیالی آسوده به زندگی تجملی بدون دغدغه بپردازند. اما پایان جنگ سرد بیشتر به این

نتیجه منجر شد که ژاپن پشت آمریکا پنهان شود و در واقع آمریکا را وارد تا به هزینه وی برایش بچنگد. شوروی سابق خطر مستقیمی در برابر آمریکا بود بنابراین آمریکائی‌ها نیاز به اتحاد با ژاپن و سایر دول اروپائی داشتند. تهدیدهای جدید از جانب کره شمالی و چین بیشتر محلی هستند. اگر اتحاد آمریکا و ژاپن با آسیا گرانی مهم ژاپن خدشه‌دار گردد، این ژاپن است که بیشتر خواهد باخت.

مخلص کلام اینکه، خرد متعارف و عقل سلیم نمی‌تواند تصور را نادیده می‌گیرد. شاید ژاپن به سوی آسیا متمایل باشد، اما مرکز ثقل این کشور در خارج از این قاره قرار دارد. ژاپن برای اجتناب از تشنج‌ها و کشمکش‌های آتی در آسیا و با آسیا، بدون تردید دم از تعهد به آسیا خواهد زد. همچنین با گرم کردن گفتگو درباره کفترانس همکاری آسیا-پاسفیک (Apec) برای خود بازار گرمی خواهد کرد.

اما ژاپن بدون از دست دادن بصیرت در مورد مناقش نخواهد توانست پیوندهای محکمی با آسیا و پیوندهای سستی با غرب برقرار سازد.

وضعیت مخاطره‌آمیز ژاپن در آسیا از این کشور، متحد با ارزشی برای آمریکا و اروپا خواهد ساخت و در جنگ تجاری یا نظامی آتی، سه قدرت جهانی اروپا، آمریکا و ژاپن باید به هم متکی باشند.

BEAUTY PRODUCTS
Dimples

نماینده انحصاری

کمپانی دیمپلز انگلستان

عرضه کننده بیش از ۱۴۴۰ قلم کالاهاى بهداشتی و آرایشی

با استانداردهای انگلیسی و اروپائی

شرکت دیمپل آداک کیش، نماینده رسمی دیمپلز انگلستان در ایران، نماینده معتبر و فعال می‌پذیرد

تلفن دفتر مرکزی کیش: ۰۷۶۵۳-۲۲۳۱

تلفن بخش مرکزی تهران: ۰۲۱-۶۴۱۳۷۲۳-۶۴۰۳۹۴۲

